

ETYJIN ULKOMINISTERIKOKOUS BRATISLAVASSA 5.-6.12.2019

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) jokavuotinen ministerineuvoston kokous järjestetään Bratislavassa 5.-6.12.2019. Ukrainan konflikti, joka on jatkunut jo yli viisi vuotta, on yksi kokouksen keskeisimmistä teemoista.

Euroopan heikentyneen turvallisuustilanteen ja vaikean poliittisen ilmapiirin vuoksi ministerikokoukselta ei odoteta suuria tuloksia päätösten osalta. Poliittinen deklaratio ja Ukrainaa koskeva deklaratio eivät mitä todennäköisimmin tule tänäkään vuonna hyväksytyiksi.

Ministerikokous ei välttämättä tuo konkreettisia uusia tuloksia, mutta on siitä huolimatta keskeinen foorumi Euroopan turvallisuutta koskevissa keskusteluissa. Suomen kantana on, että Etyjin nykyiset sitoumukset tulee toimeenpanna, eikä uusien päätösten tule heikentää jo olemassa olevia sitoumuksia.

Slovakia on toiminut Etyjin puheenjohtajana vuonna 2019. Albania aloittaa Etyjin puheenjohtajana vuonna 2020. Ruotsi on ilmoittautunut puheenjohtajaehdokkaaksi vuodeksi 2021 ja Puola vuodeksi 2022.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) ministerineuvoston kokous järjestetään Bratislavassa 5.-6.12.2019. Suomen delegaatiota johtaa ulkoministeri Pekka Haavisto.

Neuvottelutilanne

Edellisten vuosien tapaan ministerineuvoston kokous pidetään vaikeassa poliittisessa tilanteessa. Ukrainan konfliktin myötä olennaisten ja lisäarvoa tuottavien päätösten tekeminen Etyjissä on muuttunut käytännössä mahdottomaksi. Ministerikokous on kuitenkin tärkeä keskustelufoorumi Euroopan ja Etyjin alueen turvallisuudesta, ja antaa osallistujavaltioille mahdollisuuden välittää poliittisia viestejään ajankohtaisista aiheista.

Virallisia päätös- ja julistusluonnoksia on tämän vuoden kokouksessa yhteensä 17. Suurin osa teksteistä, ml. poliittinen deklaratio ja Ukrainaa koskeva deklaratio, ei todennäköisesti mene läpi.

Suomen kanta

Etyj on keskeinen toimija Euroopan turvallisuudessa. Suomi on korostanut, että Etyjin toiminnan tulee keskittyä sen ydinosaamiseen, eli Euroopan kokonaisvaltaiseen turvallisuuteen ja vakauden luomiseen. Vaikeasta tilanteesta huolimatta Etyjin kautta pitää pyrkiä vahvistamaan transparensia ja luottamusta lisääviä toimia. Olemassa olevien Etyjin sitoumusten toimeenpano on tärkeää. Ministerikokouksen päätösten tulee tuoda lisäarvoa nykyisiin sitoumuksiin. Tasa-arvo- ja ihmisoikeusaspektit on huomioitava kaikissa teksteissä,

kaikilla kolmella ulottuvuudella (poliittis-sotilaallinen, talous- ja ympäristöulottuvuus sekä inhimillinen ulottuvuus).

Ukrainan konflikti vaikuttaa koko Euroopan turvallisuuteen. Suomi tukee pyrkimyksiä poliittisen ratkaisun löytämiseksi Itä-Ukrainassa. Venäjän tulee ottaa enemmän vastuuta konfliktin ratkaisemisessa. Suomi tuomitsee Krimin laittoman liittämisen.

Nykyisessä poliittisesti haastavassa tilanteessa Suomelle on lisäksi ollut tärkeää edistää tavanomaisten aseiden valvontaan liittyvää keskustelua, kuten Etyjin jäsenneltyä vuoropuhelua. Lisäksi Suomi ajaa Wienin asiakirjan päivittämistä ja Avoin Taivas –lentojen jatkamista.

Pääasiallinen sisältö

Slovakian Etyj-puheenjohtajuus huipentuu Bratislavassa 5.-6.12.2019 järjestettävään ministerikokoukseen. Ukraina on tänäkin vuonna keskeisellä sijalla ministerineuvoston kokouksessa. Vaikka Itä-Ukrainan osalta on myönteistä kehitystä, asiat eivät liiku todennäköisesti eteenpäin ennen 9.12.2019 Normandia-ryhmän huippukokousta, mikä on vasta ministerikokouksen jälkeen. Myös muista alueen konflikteista, kuten Georgian tilanteesta, keskustellaan kokouksessa.

Etyjissä käynnistyi keväällä 2017 kaikkien osallistujavaltioiden ns. jäsennelty vuoropuhelu (structured dialogue) turvallisuusriskeistä ja –haasteista sekä tavanomaisten aseiden valvonnasta. Jäsennellyssä vuoropuhelussa keskustellaan avoimesti mahdollisuuksista vähentää sotilaallisia riskejä ja välikohtauksia sekä lisätä läpinäkyvyyttä. Tämä tukee Euroopan turvallisuutta pitkällä aikavälillä. Vuoropuhelua on jatkettu aktiivisesti tämän vuoden aikana, ja teema nousee esille myös ministerikokouksessa.

Wienin asiakirjan päivitys on myös noussut esille syksyn aikana. Wienin asiakirjan puitteissa toteutettavat tarkastus- ja arviointikäynnit edistävät läpinäkyvyyttä ja sotilaallista tiedonsaantia. Suomi oli syksyllä 2019 mukana yhteensä 32 maan esityksessä päivittää Wienin asiakirjaa. Useat osallistujavaltiot tuovat ministerikokouksessa esiin tarpeen jatkaa keskusteluja asiakirjan päivityksestä.

Avoin Taivas –sopimus puolestaan mahdollistaa osanottajavaltioiden tarkastuslennot toistensa ilmatilassa lyhyellä varoitusajalla. Sopimusta kohtaan on esitetty kritiikkiä, mutta useat maat, ml. Suomi on korostanut sopimuksen toimeenpanon jatkamisen tärkeyttä.

Albania aloittaa Etyjin seuraavana puheenjohtajana 1.1.2020. Ruotsi on ilmoittautunut puheenjohtajaehdokkaaksi vuodeksi 2021 ja Puola vuodeksi 2022.